

Posudek bakalářské práce Terezy Háčkové: Prožívání smyslu života očima seniorů

Autorka předkládané bakalářské práce Tereza Háčková se pokusila psát o tématu nejen vážném, ale i velmi těžce uchopitelném, i když otázka po smyslu života se dostává do řeči profánního charakteru poměrně často a nezávazně. Možná nás při častém používání slova smysl (životu) ani nenapadne, že slovo nepatří do řady dalších smyslů, jako zrak, sluch, chuť, hmat, čich, které rozumu podléhají, ale že slovo smysl patří spíše do řady k víře, naději a lásce, které jsou samostatnější, protože mají k rozumu poměrně daleko. Cit pro smysl života je tedy korigován vírou, nadějí a láskou, což je z rozhovorů s respondenty staršího věku zjevné.

Autorka svou práci rozdělila podle zvyklostí na část teoretickou a empirickou. V teoretické části pracuje s autory jako Říčan, Křivohlavý, Haškovcová, Holmerová, A. Grün, Stuart-Hamilton, Erikson, Lukasová, Frankl ad., příhodně vybírá náměty a myšlenky, a sestavuje vlastní cestu výkladu o hledání smyslu: postupuje od fyzických, psychologických a sociálních charakteristik starého člověka, a přes téma umírání a smrti, krize a zoufalství ve stáří směřuje až k duchovnímu úkolu starého člověka pochopit svůj život jako smysluplný.

V empirické části byly provedeny interview s pěti respondenty, 1 ženou, 4 muži od 66 do 89 let. Dalo by se namítat, že jsou vzhledem ke zkoumanému jevu příliš věkově rozrůzněni, ale autorka upřednostnila jiný homogenizující prvek výzkumného vzorku. Tím je členství všech pěti narátorů v Hnutí fokoláre. (Nebylo by od věci hnutí představit.) Byl ale dobrý nápad jako respondenty zvolit lidi z křesťanské organizace, což autorka odůvodnila slovy Remi Braguea, který říká, že křesťanství nedodává životu smysl, ten ho má i bez křesťanství. Ale křesťanství nám napomáhá smysl odhalit, protože staletí kultivuje pojmosloví a uvažování o něm. A je to z rozhovorů patrné: respondenti dokázali na příbězích svých životů ilustrovat, jakými událostmi či mezníky se utvářel jejich život, a na základě jakých úvah či vlivů posuzují smysl svých životních rozhodnutí.

Obě části práce jsou napsány velice čtivě, zajímavě, poutavě a kultivovaně, a přesto je nutno práci vytknout, že nejde v pravém smyslu o výzkum, ale o pouhou ukázkou, jak to cítí křesťané. Schází zde nějaké zobecnění, je příliš jednostranná, což dokonce autorka sama připouští v posledních větách závěrečného shrnutí. Příslušnost narátorů ke křesťanské víře není závadou, ba naopak, neboť tyto věřící lidé dokážou velmi přesně pojmenovávat význam prožitků právě pojmy z křesťanské tradice (vykoupení, spása, Kristův kříž, boží vůle, dar života, víra atd.). To se autorce velmi povedlo a je to cenné. Aby to ale mělo obecnější platnost pro nevěřícího nebo křesťansky nedotčeného člověka a nikoliv jen pro „duchovně specializovaného křesťana“, bylo by žádoucí těm výpovědím dobře rozumět. Na mnoha místech jsou výpovědi sekularizovanému člověku nejen nesrozumitelné, ale vůbec do nich bez poučení nemůže proniknout, protože neumí nebo není zvyklý myslet v těchto křesťanských symbolech. Přičemž křesťansky nedotčenému člověku také jde o smysl svého konání a smysl svého života, a taky mu jde o to umřít očištěn a smířen. Bylo prostě potřeba, aby autorka věnovala více snahy o nějaký převod do sekularizovanějšího jazyka. Neboť co si

má člověk počít s větou (s. 30): „Věřícího člověka může pohled na Ježíšovo utrpení nějak naplnit smyslem, ale každý si to musí vybojovat v sobě.“ Nebo (s. 30): „Pro mě všechny ty situace, které žijeme, to utrpení, to už je vykoupené. Skrze to negativní – křivdu, bezpráví – se nakonec můžu setkat s bohem, protože on sám to zažil na kříži.“ Nebo (s. 32): „Já svým způsobem žiju pro boha, který je přítomný v druhých lidech.“ Nebo (s. 27): „...já jsem na tom dně, v té temnotě objevil boha ukřižovaného, opuštěného, a já jsem najednou pochopil, proč musel zemřít: kvůli mně, aby mně dodal odvalu znovu začít. A já jsem pochopil, že tohle je láska... z té bídy a zoufalství něco tak úžasného.“ Tyto výroky jsou úplně v pořádku, ale autorka je měla nějakým způsobem reflektovat a zcivilnit, a tím vlastně umožnit nahlédnout do základu duchovnosti člověka, který hledá a objevuje smysl bolesti a utrpení, dokonce i smrti, viny a selhání a hledá jak je odčinit, cítí lítost, nachází odpuštění, důvěru, naději, lásku, naplnění, vděk, atd. Například zcivilnění slova spása znamená vlastně nalezení smyslu.

Musím se přiznat, že jako vedoucí práce jsem odvedla svůj úkol jen polovičatě. Zprvu jsme s Terezou vedly živé konzultace o tématu a jeho zpracování a společné úsilí jsme dotáhly k prvnímu pokusnému interview. Pak se Tereza na několik semestrů vytratila a úplně se odmlčela. Práci do této podoby dotáhla bez mého přičinění úplně sama, a k mému potěšení poměrně zdařile. Kvůli uvedenému nedostatku však navrhuji práci ocenit známkou „velmi dobře“.